

Lausunto

29.07.2024

Asia: VN/16819/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuslakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme ystävällisesti ottamaan kantaa ehdotuksiin sekä tarvittaessa tuomaan esiin myös perustelut näkemyksillenne.

Voitte halutessanne tuoda esiin myös sellaista keskeistä tietoa, joka näkemyksenne mukaan vaikuttaa esityksen vaikutusten arviointiin.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä.

OSKU vastustaa esitystä kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kelan maksamien kuntoutusrahaetuksien alaikärajojen nostosta 16 vuodesta 18 vuoteen. OSKU ymmärtää talouden tasapainottamisen tarpeen sekä mittavat säästöpainheet, mutta pitää samalla kyseenalaisena ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta säästöjen kohdistamista kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin.

Kuntoutusrahaetuksien osalta pidämme edelleen luvussa 2.1.5.1 tuotuja hallituksen esityksen 259/1990 vp perusteluja ajantasaisina ja paikkansapitävinä toimeentuloturvan puuttumisen potentiaaliset vaikutusten osalta kuntoutushalukkuuteen, eriarvoisuuden kasvamiseen ja taloudelliseen epävarmuuteen, joka on omiaan kasvattamaan entisestään kuntoutujan kuormitustekijöitä.

Sairauspäivärahan osalta tulee erityistä huomiota kohdistaa niihin 593, jotka vuoden 2023 aikana saivat alle 18-vuotiaina sairauspäivärahaa oltuaan ennen työkyvyttömäksi tuloaan opiskelijana.

Heidän siirtämisensä pois sairauspäivärahalta ajaa heitä muiden etuuksien, kuten opintotuen, pariin. Esityksessä ei ole riittävällä tarkkuudella huomioitu näiden opintotuen varaan ajettavien opiskelijoiden tilannetta, jossa heillä on jo valmiiksi haasteita opintojen etenemisessä sekä kasvanut riski keskeyttää opintonsa. Jos opinnot eivät etene, kasvattaa tämä myös koulutuksen järjestäjille kasautuvaa painetta tuen resurssien ohjaamisessa näille opiskelijoille. Pysyvää vaativaa erityistä tukea tarvitsevat nuoret tulisikin ohjata ammatillisiin erityisoppilaitoksiin. Jotta tämä olisi taloudellisesti, maantieteellisesti ja kielellisesti kaikille vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille saavutettavaa ja mahdollista, olisi ammatillisten erityisoppilaitosten sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukitoimien rahoitusta kasvatettava.

Periaatteellisella tasolla OSKU pitää kannatettavana tavoitetta etuusjärjestelmän selkeyttämisestä. Esityksessä ei kuitenkaan ole riittävän kattavasti huomioitu epävarman ja matalan toimeentulon kytköksiä esimerkiksi mielenterveyden häiriöihin, mikä on omiaan lisäämään huono-osaisuuden kasaantumista juuri näille heikoimmassa asemassa oleville nuorille. Ehdotetuilla muutoksilla on todettu olevan negatiivisia vaikutuksia nuoren itsenäistymiseen, osallisuuteen ja vanhempien elatusvastuuta kasvattava vaikutus. Samalla ehdotettujen muutosten on ennakoitu lisäävän toimeentulotuen tarvetta, joka on lain toimeentulotuesta (1412/1997) 1 § 1 momentin mukainen viimesijainen taloudellinen tuki. Erityistä huomiota tulisikin lainsäädäntötyössä kiinnittää matalammasta sosioekonomisesta asemasta ponnistaviin nuoriin, joihin kohdistuvat vaikutukset olisivat kohtuuttomia.

OSKU haluaa huomauttaa, että ehdotetut toimet ovat ristiriidassa muun muassa vammaisten nuorten itsenäistymisen ja osallisuuden kannalta suhteessa Orpon hallitusohjelmakirjauksiin aliedustettujen ryhmien ja osatyökykyisten työelämäosallistumisesta, sekä vammaisten ihmisten osallisuuden, itsemääräämisoikeuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamisen näkökulmista.

OSKU peräänkuuluttaa kattavampaa vaikutusarviointia opintojen etenemisestä ja keskeyttämisestä, jos opiskelijat asetetaan opintotuen varaan tilanteessa, jossa he eivät tosiasiallisesti ole täysimääräisesti opiskelukykyisiä. Samoin kasvavan opintolainaosuuden potentiaalisen velkataakan vaikutuksia tulisi arvioida, eikä saisi syntyä tilannetta, jossa jo valmiiksi heikossa asemassa oleva toisen asteen opiskelija joutuu nostamaan opintolainaa ollakseen oikeutettu toimeentulotukeen.

Kokonaisuudessaan OSKU pitää ehdotettuja muutoksia kestävämmän yhdenvertaisuuden, perus- ja ihmisoikeuksien, vammaisvaikutusten, vaikutusten ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen ja vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden, sekä yleisten lapsi- ja nuorivaikutusten näkökulmista, eikä siksi kannata esitysluonnosta.

Lisätietoja: Edunvalvonnan asiantuntija Onni Härkönen onni.harkonen@osku.fi 0447050474

Härkönen Onni
Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry